

De ridgeback heeft ons kind gebeten...

Als gedragsdeskundige voor honden heb ik te maken met uiteenlopend probleemgedrag, waaronder ook agressie en/of bijtincidenten, in diverse vormen en maten.

Er zijn casussen waarbij de hond van het gezin ongewenst gedrag vertoont zoals happen, grommen of bijten naar een van de kinderen of naar vriendjes van de kinderen die over de vloer komen. Dit zijn lastige situaties, voor het gezin, de hond en leefomgeving.

Mijn naam is Miriam Nijdam, 49 jaar, getrouwd en van huis uit goudsmid-ontwerper. Na de goudsmidsopleiding te hebben afgerond in Schoonhoven, volgde later de opleiding tot gedragstherapeut voor honden. Mijn passie, interesse en werk is gericht op het gebied van honden en hondengedrag en het maken van sieraden in opdracht, beide maatwerk.

Mijn man en ik leven samen met onze drie honden; Teckel Lotta (14 jaar), Rhodesian ridgeback Jools (7 jaar) en Rhodesian ridgeback Pom (2 jaar).

Miriam, Jools & Pom ©

Wat baart mij zorgen?

De laatste tijd, zeker ook door de covidsituatie, worden meer en meer honden aangeschaft als 'leuke gezinshond'.

Bij de aanschaf van een hond wordt vooral gekeken naar uiterlijk en wat de mens wil van de hond met bijbehorende (en vaak hoge) verwachtingen. De hond moet in korte tijd zindelijk worden en alleen thuis kunnen zijn. Het doel is een gehoorzame en sociale hond die overal mee naar toe kan en leuk met andere honden speelt. Een hond die vriendelijk is naar bezoek, postbode en buurman, maar tegelijkertijd ook waaks als het nodig is. De hond moet leuk zijn met de kinderen, lange autoritten aankunnen en we willen gezellig wandelen in het bos. Als er minder of geen tijd is voor de hond en lange wandelingen, moet dit geen probleem zijn en moet de hond zichzelf zien te vermaken. We willen dat de hond in huis kan zijn zonder iets te slopen, zindelijk is, niet zomaar blaft en netjes mee loopt aan de lijn zonder trekken.

Dit zijn allemaal dingen die honden en ook ridgebacks van nature niet in zich hebben. Een ridgeback pup is niet meteen zindelijk, kan nog geen lange wandelingen maken en kan zeker nog niet alleen zijn in het begin.

Alles wat wij graag willen bereiken met de hond, zijn zaken die wij de hond moeten leren, het kost tijd, geduld en je hebt er bepaalde mate van kennis van hondengedrag en hondentaal voor nodig.

Wat zijn de behoeften van een hond en specifiek van de Rhodesian ridgeback?

Wat wil de RR van ons? Wat heeft hij nodig om voldaan en tevreden te zijn... hier wordt vaak aan voorbij gegaan.

Hondenrassen verschillen onderling sterk, ze zijn ingedeeld in zogeheten rasgroepen, op basis van waar ze voor gefokt zijn. Elk ras heeft verschillende behoeften en verschillende rastypische eigenschappen waarin je je moet verdiepen en de hond tegemoet komen om eventueel probleemgedrag in de toekomst te voorkomen.

Hoe zit het met de motivatie van de RR? Wat beweegt de RR om te happen of bijten?

Als we kijken naar een aantal rastypische eigenschappen van de RR zien we:

Jachthond - Waakhond - Intelligent - Zelfstandig.
Uitstekend reuk-, uithoudings- en reactievermogen.
Fysiek groot, Sterk, Wendbaar.

Deze combinatie van eigenschappen maakt dat de opvoeding en training van de RR gemiddeld genomen best een uitdaging is en meer vraagt van het baasje/gezin dan een ander ras. Een ridgeback kun je niet vergelijken met andere rassen zoals een herder, labrador, border collie, terriër of windhond, simpelweg omdat deze een heel andere combinatie van rastypische eigenschappen bezitten, wat maakt dat zij ander gedrag vertonen en andere behoeften hebben.

Wat is belangrijk bij de keuze voor een RR in een gezin?

Men denkt vaak te makkelijk over rastypische eigenschappen van een hond, neem bv. het waakinstinct en jachtinstinct bij de ridgeback. Hier kun je niet zomaar aan voorbij gaan of denken dat deze instincten weg te werken zijn door een 'gehoorzaamheidskursus op de hondenschool' en 'een consequente opvoeding.' Niet alles is maakbaar of trainbaar.

Elk ras heeft typische eigenschappen, die zijn ontstaan vanuit de taak waar de hond eeuwen geleden voor is gefokt. Deze rastypische eigenschappen zitten hierdoor diep verankerd in de genen en zullen in meer of mindere mate tot uiting komen in het gedrag van de hond. De mate waarin verschilt uiteraard per individu; binnen 1 nest kan de ene pup bv. meer jachtinstinct hebben dan de andere pup.

Ook het moment waarop rastypische eigenschappen wel of niet tot uiting komen kan verschillen.

Een waakinstinct komt vaak op wat latere leeftijd tot uiting of ontwikkeling.

Gedrag is altijd context gebonden en verschilt per individu. Hoe groeit de pup op, welke genen heeft hij, welke leerervaringen doet hij op, hoe is de leefomgeving enz.

De eerste maanden tot aan het eerste jaar, van pup tot puber, is meestal meer onbezorgd. De gemiddelde jonge ridgeback is vaak nog een allemansvriend. Er is nog geen overmatig gedrag te zien van de typische raseigenschappen; hij jaagt niet, is niet waaks, hij vindt alles en iedereen leuk, en blijft in de buurt van het baasje tijdens de wandelingen. Gaandeweg tijdens de ontwikkeling van de pup, van jonge hond naar volwassenheid, onder invloed van hormonen en processen in de hersenen maakt de hond allerlei fases door.

Bij de puberteit komen hormonen in het spel en er ontstaat verdere ontwikkeling op fysiek en mentaal vlak. De jonge hond groeit steeds meer als individu zijnde, in zijn specifieke ras, karakter en bijbehorende eigenschappen. De typische eigenschappen zullen met de tijd meer tot uiting komen en meer zichtbaar worden. Het is niet zo dat de jonge hond opeens verandert in een andere hond, hij wordt niet 'anders', hij wordt juist meer zichzelf en volwassen. De mate waarin, verschilt uiteraard per individu en situatie, maar je zult er wel rekening mee moeten houden met betrekking tot de opvoeding en training om e.e.a. voor te zijn.

Nature en Nurture

Een hond wordt gevormd door een aantal factoren; erfelijkheid, genen, wat hij opdoet tijdens zijn leven aan socialisatie en (leer)ervaringen. Dit noem je kortgezegd nature en nurture.

Nature; de natuur, dingen waar je als nieuwe eigenaar van een pup geen invloed op hebt zoals genen, erfelijkheid, het oorspronkelijke ras. Een fokker heeft hier wel invloed op door de keuzes die hij of zij maakt.
Nurture; alles aan ervaringen wat een hond meemaakt in zijn leven en waar je als mens (zowel fokker als nieuwe eigenaar) invloed op hebt.

Dit proces begint reeds voor de geboorte en zelfs voor de dekking. Wat is het doel van het gefokte nestje? Is er voldoende kennis ten aanzien van de keuzes ten behoeve van het ras? Waar moet een teef aan voldoen om geschikt te zijn om mee te fokken? Wat hebben de ouderdieren aan genenpakket en welke ervaringen zijn opgedaan gedurende hun leven? Levert een gefokt nest een bijdrage aan het ras zowel in fysiek maar ook in mentaal opzicht? Is er voldoende kennis van de teef en reu, niet alleen qua uiterlijk maar juist ook in gedrag?

Op een show wordt grotendeels beoordeeld op uiterlijk, een uitslag van een show is tevens een momentopname. Een show is een heel andere context dan los lopen in een bos met afleiding en prikkels en het verschilt met de context in en om het huis. Vaak is er weinig kennis of informatie m.b.t. het natuurlijke gedrag van de teef en/of reu in het dagelijks leven.

Het is uiteraard belangrijk dat de ouderdieren fysiek gezond zijn (aantoonbaar middels onderzoeken/foto's) maar wordt er wel genoeg gekeken naar het gedrag, karakter en leerervaringen van de ouderdieren? Bij de dekking kan een goed gekozen reu mooi aansluiten bij de teef en bepaalde kenmerken en eigenschappen beter in balans brengen. Maar het tegenovergestelde kan ook gebeuren; dat een pup angstig of agressief gedrag erft van een ouderdier. Het is niet zo dat pups een precies gelijke hoeveelheid genen van moederhond en ook van de vaderhond erven. Als je bij een teef met angstig gedrag een heel stabiele reu matched om het zogenaamde angstige deel op te heffen, geeft dit niet automatisch een nestje wat geen angst in de genen heeft. Wij hebben geen invloed op hoe de vererving verloopt, waardoor het op mentaal vlak risicovol kan zijn aangezien angst en agressie erfelijk is.

De mentale toestand, wat de moederhond heeft meegemaakt in haar leven, haar gezondheid voor, tijdens en na de dracht, heeft allemaal invloed op de (ongeboren) pups.

Bv. als de moederhond overmatige stress heeft tijdens de dracht heeft dit invloed op de ongeboren pups. Nature en nurture tezamen maakt de hond tot wat hij is. Wees daarom kritisch met de keuzes die je maakt, welk ras, welke fokker, welke ouderdieren, wat voor hond haal je in huis?

Wat drijft een hond om te bijten?

Elke hond, elk ras, jong of oud, kan happen of bijten. Agressie in de breedste zin van het woord, behoort tot de communicatie van de hond, het is een manier om iets duidelijk te maken. Agressie heeft diverse gradaties en uitingen, denk aan een subtiel signaal zoals het optrekken van de lip tot aan daadwerkelijke aanvallen en bijten. Agressie wordt normaal gesproken ingezet als de hond zich onveilig of bedreigd voelt, als er over zijn grenzen wordt gegaan of als hij in een hoek gedreven wordt. Er zijn uiteraard ook andere redenen waarom een hond agressief gedrag kan vertonen, denk aan een hond met neurologische problemen of bv. een hond met pijnklachten die niet opgemerkt zijn.

Het is altijd belangrijk om naar het gehele plaatje te kijken en de oorzaken voor bepaald gedrag te achterhalen zodat er een plan op maat kan worden gemaakt.

Aan ons de taak om agressie bij honden te voorkomen, o.a.

middels goed fokbeleid, goede match ras bij de eigenaar, socialisatie door fokker en door eigenaar, respect hebben voor de grenzen die een hond aangeeft, enige kennis van hondengedrag en hondentaal, geregelde fysieke controles, voorzien in behoeften enz.

Hoe kan het gebeuren dat je RR naar je eigen kind hapt of bijt?

Als je hond hapt of bijt naar je kind is dat een ingrijpende gebeurtenis. Het komt voor het gezin meestal plotseling, 'out of the blue'. Hond en kind waren altijd leuk samen, dat maakt het vaak onbegrijpelijk en schokkend voor ouders en kind. Voor het gezin is grommen/happen/bijten van de hond naar het kind een heel negatieve ervaring, ze hebben het niet zien aankomen, er waren geen signalen te zien. De hond woont sinds pup bij hen, ze zijn met de hond naar puppytraining en vervolg trainingen geweest, hij is goed opgevoed, gehoorzaam.

Het schaadt het vertrouwen in de hond, het creëert een gevoel van onveiligheid voor het gezin, het geeft frustratie, angst, verdriet en soms een gevoel van falen bij ouders.

Realiteit is dat de hond vaak al meerdere signalen heeft laten zien in de loop der tijd. Hoe deze signalen eruit zien verschilt per hond, dit kan heel subtiel zijn tot heel duidelijk en alles ertussen in. De hondentaal is compleet anders dan de mensentaal, als je niet voldoende kennis hebt op dit gebied kan er al snel iets gemist worden en ontstaat er miscommunicatie, met alle gevolgen van dien.

Wat zijn de meest voorkomende oorzaken bij een bijtincident met kinderen en hoe komt dit?

- miscommunicatie mens – hond
- signalen van de hond worden gemist
- onvoldoende of ouderwetse kennis van hondengedrag en hondentaal (bv. corrigeren van grommen)
- afwezigheid of onvoldoende begeleiding van volwassenen/ouders
- hond wordt gezien als speelgoed of 'lager in rang' i.p.v. individu met gevoel, emoties en behoeften.
- kind wordt te veel verantwoordelijkheid gegeven t.a.v. de hond
- respect moet je verdienen (vertrouwen, veiligheid), respect kun je niet afdwingen (d.m.v. commando's/gehoorzaamheid/druk/dwang).

De combinatie jonge, onervaren ridgeback met jonge kinderen is niet altijd even makkelijk en vraagt om passende begeleiding. Denk daarbij ook aan de omstandigheden zoals de leefomgeving; een kleine woning zonder tuin of met kleine tuin in een woonwijk in de randstad. Veel kinderen die in en uit lopen, veel drukte en prikkels wat het extra moeilijk kan maken voor de jonge ridgeback.

Bij een bijtincident is er vaak sprake van miscommunicatie, een onhandige samenloop van omstandigheden en opeenstapeling van prikkels/zaken. Denk aan een gezin met jonge kinderen, een zelfstandig ras zoals de RR, als eerste hond, weinig kennis van hondengedrag, net even niet opgelet, een drukke

leefomgeving, een meer stressvolle periode door een (tijdelijke) verandering (bv. verhuizing, ziekte, vakantie, verbouwing, loopsheid enz).

Denk aan combinaties van dingen als onder-prikkeling, over-prikkeling, te weinig of te veel uitdaging, verveling, verkeerd materiaalgebruik, gebrek aan kennis, miscommunicatie tussen hond & baas, te snel willen gaan, te veel verwachten van de hond, te snel denken dat de hond opgevoed of volwassen is en geen begeleiding of uitdaging meer nodig heeft.

Bij bijtincidenten speelt van alles mee, de rastypische eigenschappen samen met de genen (karaktereigenschappen van ouderdieren), de leefomgeving, kennis/ervaring van de eigenaren, omgang met de hond.

Honden gaan vaak over tot agressie vanuit een onderliggend proces wat al langer speelt of dingen aan spanning die opbouwen in zowel korte of langere periode. Bij gevallen van agressie vanuit een gevoel van onzekerheid en angst is er vaak sprake van een verhoogde mate van spanning, stress, een gevoel van onveiligheid opgebouwd vanuit de hond gezien.

De hond heeft reeds subtiele (en soms ook duidelijke) signalen afgegeven, maar deze zijn gemist, niet opgemerkt, of verkeerd geïnterpreteerd door de eigenaren of niet serieus genoeg genomen. Wanneer er niet wordt geluisterd naar de subtiele communicatie van een hond, zal zijn communicatie steeds minder subtiel en dus extremer worden met een mogelijk happen, snappen, bijten tot gevolg.

Dit gebeurt sneller bij een zelfstandig, intelligent ras als de ridgeback. Als een hond schrikt, zich onveilig of bedreigd voelt, naar zijn gevoel geen andere uitweg ziet, kan hij (zowel bewust of meer als reflex) agressie inzetten om aan te geven dat hij iets niet wil of te spannend vindt.

Dat is ook de reden waarom je het grommen van je hond niet moet corrigeren, of verbieden. Dit zou namelijk kunnen creëren dat de hond een volgende keer het grommen overslaat en meteen hapt. Probeer de situatie te voorkomen en/of om te buigen.

Het is voor volwassenen al moeilijk om hondengedrag goed te lezen en interpreteren, laat staan voor kinderen. Jonge kinderen zijn qua hersencapaciteit nog lang niet genoeg ontwikkeld om situaties goed in te schatten of verantwoordelijke beslissingen te maken. Ouders moeten hun kinderen wegwijzen maken in de wereld, zo ook m.b.t. honden, dat een hond geen speelgoed is maar een individu met gevoel, emotie en een andere taal.

Voor kinderen is het opgroeien met een hond een mooie kans om extra dingen te leren. Denk aan het vermogen je te verplaatsen in een ander individu, om te leren compassie te hebben voor een ander, om te zorgen voor een van ons afhankelijk individu, dingen te delen, te vragen i.p.v. dwingen. En juist ook leren observeren en kijken naar non-verbale communicatie, leren dat er grenzen zijn... enz.

Abel, Alinde & Silvijn van Doorn
Gezellig aan het wandelen
in het bos...

Trek op tijd aan de bel als het niet goed gaat...

Mensen wachten om verschillende redenen te lang met het inschakelen van professionele hulp. Men hoopt, denkt dat het probleem vanzelf over gaat of dat het een fase is waar de hond overheen groeit. Vaak gaan mensen verschillende tactieken en methodes door elkaar uitproberen, zonder te weten wat ze doen, niet wetend wat het voor de hond betekent als zijnde leerproces wat de hond vaak nog meer in verwarring brengt.

Er wordt overal om ons heen gevraagd of ongevraagd advies gegeven, door de buurman, een vriendin of familie, dierenarts en zeker ook op Facebook. Advies van mensen die al jaren een hond hebben en daarmee denken de wijsheid in pacht te hebben. Deze goedbedoelde adviezen zijn heel onhandig voor de hondeneigenaar want iedereen zegt weer wat anders, men spreekt elkaar tegen of het gaat tegen het gevoel in van de betreffende hondeneigenaar.

En best belangrijk; advies geven aan iemand met een hond met probleemgedrag is niet ongevaarlijk want er is geen standaard 'oplossing' voor een bepaald type probleemgedrag, het vereist altijd maatwerk. Voor je het weet maak je het probleem erger door weliswaar goedbedoeld, maar verkeerd advies. Elke context is weer anders, het betreft steeds een individu, er mist een heleboel informatie omtrent de casus en er is vaak onvoldoende kennis aanwezig bij de persoon die het goedbedoelde advies geeft.

Probleemgedrag bij honden vraagt om maatwerk van een gedragstherapeut voor honden met erkende opleiding. Er is doorgaans veel meer achtergrondinformatie nodig om een zuiver beeld te krijgen van de situatie, dit is voor een deskundig en passend advies van groot belang.

Wat zijn de meest gestelde vragen vanuit de begeleiders?

Wat kan ik het beste doen als... en dan komt er een situatie. Hier kun je geen deskundig advies in geven omdat de situatie omschreven wordt vanuit een eenzijdig perspectief en er van alles aan informatie mist.

Het gedrag van een hond is context gebonden, het hangt van zoveel factoren af, het is niet zwart-wit of standaard, net zo min als 'de oplossing'. Zoals eerder benoemd: Elke hond is een individu, elk ras heeft rassespecifieke eigenschappen, niet alles is trainbaar of maakbaar en elke situatie is weer anders. Probeer de hondentaal meester te worden, te begrijpen wat er schuil gaat achter gedrag m.b.t. emoties, leerervaringen en leerprincipes, zodat je meer inzicht krijgt in hondengedrag en bij elke situatie begrijpt welke begeleiding passend is.

Honden welzijnsgericht opvoeden, benaderen, trainen, wat houdt dit in?

De standaard welzijnsbehoeften zoals voedsel, water, verzorging, onderdak, beweging, kennen de meeste mensen wel. De behoeften van een individu vanuit mentaal, emotioneel oogpunt echter wordt vaak aan voorbij gegaan en bij een bijtincident is dit het punt waar het mis gaat in de communicatie. Voor elke hond geldt dat ze willen worden gezien, begrepen, dat er sprake is van keuzevrijheid, dat er niet over grenzen wordt gegaan...

De RR is een intelligente, gevoelige, zelfstandige jachthond, waardoor de gevolgen groter zijn als het op dit vlak mis gaat. Soms zijn er situaties die niet zomaar op te lossen zijn.

Er zijn ook weleens moeilijke, trieste gevallen die mij zeer raken en waar ik wakker van lig. Niet alles is maakbaar, trainbaar of op te lossen, je moet altijd rekening houden met realistische mogelijkheden en grenzen van zowel mens als hond. Soms moeten er hele moeilijke keuzes worden gemaakt zoals het herplaatsen van de hond omdat de mensen geen uitweg meer zien en een nieuwe omgeving de beste optie is voor de hond en het gezin voor een betere kwaliteit van leven.

Wat zou ik alle RR-eigenaren mee willen geven en zeker ook toekomstige pupeigenaren?

Bereid je in algemeen zin voor, lees je in, loop eens mee met een wandeling met ridgebacks, dan zie je naast veel overeenkomsten ook de vele verschillen, in zowel uiterlijk als gedrag. Bel of mail je vragen naar de hondenschool/trainer als de visie/werkwijze/opleiding niet duidelijk is door gebrekkige informatie op de website. Middels een telefonisch gesprek krijg je al een beeld van hoe een persoon is.

Bij mij is er een mogelijkheid om samen met andere toekomstige RR eigenaren een kennismakingsavond bij te wonen in mijn Training Centre in Katwijk. Hier kunnen we elkaar ontmoeten, je kunt mijn twee ridgebacks ervaren en zien hoe verschillend hun gedrag en karakter is. Er is ruimte voor het stellen van vragen, materiaalkeuze zoals halsband, tuig en lijnen, bespreken wat de voor- en nadelen zijn.

Vaak zie en hoor je alleen positieve verhalen over ridgebacks, maar niet zozeer de negatieve verhalen waardoor er al snel een eenzijdig en onrealistisch beeld ontstaat. Daarom is het heel nuttig om eens te praten met verschillende hondentrainers en gedragstherapeuten die specifieke ervaring hebben met ridgebacks vanuit hun vak. Op deze manier hoor je welk probleemgedrag zij tegenkomen in de praktijk en wat de aandachtspunten zijn tijdens de omgang, opvoeding en training van de ridgeback.

Kijk realistisch naar jezelf, je gezin of woonsituatie en levensstijl en vraag je serieus af of jij een persoon bent die een ridgeback kan bieden wat hij nodig heeft, iedere dag weer, zijn leven lang (ze worden gemiddeld 12 jaar).

Zoek tijdig hulp, vraag indien nodig deskundig advies, een telefonisch consult kan al heel nuttig en verhelderend zijn.

Neem de tijd voor het leren kennen van je hond, investeer in een welzijnsgerichte opvoeding en training zonder ouderwetse, achterhaalde methodes. Voor je het weet ben je een paar jaar verder en heb je een fijne vriend aan je ridgeback.

De basis is een sterke vertrouwensband opbouwen, verfijnd communiceren met de hond en een goed welzijn creëren voor de hond als individu in alle opzichten. Dit is een voorbode voor een tevreden en ontspannen hond en hiermee voorkom je eventueel probleemgedrag in de toekomst.

Miriam Nijdam-May
www.mdogs.nl

www.facebook.com/mdogs.nl

Lezing:

Genendiversiteit

gegeven door:

Dr. ir. Pieter Oliehoek(PhD)

Gevolgd door:

Fokkers Café

13 November 2022

aanvang 13:00
inloop 12:30

Ben je een beginnende fokker
of wil je graag meer weten over
fokken?

Kom dan naar ons Fokkers-café!

Onder het genot van
een hapje en een drankje informatie
uitwisselen of vragen stellen aan
andere ervaren fokkers.

Locatie:
Fletcher Hotel het Witte Huis
Soest

open voor alle RRCN fokkers
en geïnteresseerden

aanmelden tot 30 oktober
fokkerij@rrcn.nl

RHODESIAN RIDGEBACK CLUB NEDERLAND